

Μνημόσυνο Πιέρ Πάολο Παζολίνι, Έτος τρίτο

“Ας μου τό επιτρέψει ή ‘Ανατολική ‘Ορθόδοξος ‘Εκκλησία τό μνημόσυνο πού θά κάνω εδώ γιά τό μεγάλο χαμένο παιδί τής Δυτικής Καθολικής ‘Εκκλησίας, τόν Πιέρ Πάολο Παζολίνι. Μπορεί νά κλαίει σήμερα ή Ρώμη τόν Πάπα Παύλο, πού πέθανε προχθές, καί καθόλου νά μήν θυμάται τόν ‘Αγιο Πιέρ Πάολο Παζολίνι, μά πυρώνει Θεός Αύγουστος μήνας καί οί άχτίνες του ήλιου πέφτουν κάθετα στά εκατομμύρια τών λαών τής Μεσογείου, καί στά εκατομμύρια τών τουριστών, πού στοιβάζονται στίς μεσογειακές άκτές, πιστεύοντας πώς ή άρχαία Μεσόγειος θά δώσει, καί σάν άλλη πηγή του Σιλωάμ, θά τους φωτίσει τούς μήνες του χειμῶνος, όταν θά εργάζονται στό Βερολίνο ή στήν Βιέννη, στό Λονδίνο ή στήν Στοκχόλμη, υπάλληλοι ‘Ελλιστικοί ή μηχανικοί ή άθροφόροι στό ‘Αμβούργο, μέχρι νά ξαναπάρουν τήν επόμενη χρονιά τήν νέα άδεια, γιά τίς πηγές του Σιλωάμ, τήν Μεσόγειο. Μάταιοι πόθοι. “Οχι δηλαδή πώς ήταν Καθολικός ο Παζολίνι, μόνο στήν ταυτότητα, όπως οί δικοί μας πολιτισμένοι γράφουν στίς δικές μας ταυτότητες: Χριστιανός ‘Ορθόδοξος, μά ταραζόταν, σάν ‘Ιταλός, καί από τίς Ιταλικές εκκλησίες, πού είναι γεμάτες ή ‘Ιταλία, καί ίσως εβρισκε τήν δστιά της ένα καλοδιατηρούμενο παγκόσμιο ψέμα, σπουδαία άμπαλαρισμένο. ‘Εξάλλου πάντα έλεγε: Μάρξ, Χριστός, Φρόυδ. Σ’ αυτούς πού θά θελήσουν νά δώσουν στοιχεΐα βιβλιογραφίας καί γνώσεων, γιά τά τρία δνόματα πού άνεφερε, θά απογοητευτούν γιαντί ο Παζολίνι σάν Μέγας Ποιητής του κόσμου τούτου —δύως Μέγας ‘Αρχιερεύς νά διαβαστεί τό Μέγας Ποιητής— δέν μένει στήν γνώση τών τριών καί στήν ιδιοφυή άπόδοση του τί βλέπει στους τρεις, καί στόν καθένα χωριστά, μά προχωράει σέ μία σκέψη καί μία άπόδοση σέ ταινίες (Θεώρημα, Κατά Ματθαίον, Βασιλιάς Οιδίπους) όπου ή άπλή κινηματογραφική τους εικόνα συναντάει τήν μεγάλη δημιουργία.

“Αν επρόκειτο γιά ένα σκηνοθέτη πού έγραφε καί τά σενάρια τών έργων πού κινηματογραφούσε δέν θά ήταν καί τίποτα τό έξαιρετικό —ο σινεμάς χρόνια τώρα έχει νά δείξει αρκετά πρόσωπα πού κάνουν τό ίδιο, μέ μεγαλύτερη επιτυχία από τόν Παζολίνι. Μά εδώ έχουμε έναν άνθρωπο πού όλες τίς ετοκλίες καί τά παγκόσμια άναμασήματα τά περιφρονεί, πράγμα πού τόν κάνει νά έχει ένα δικό του στυλ — σέ άλλους δέν άρέσει, τό ξέρω, μά δέν έχει σημασία. ‘Ισως επειδή στυλ δνομάζουμε τήν δυσκολία νά εκφραστεί κάποιος, στόν Παζολίνι αυτή ή δυσκολία μετα-

φράζεται σέ κινηματογραφική καί ιστορική κατάκτηση. ‘Ισως φανταστείτε πώς λέω λόγια υπερβολικά, λόγω μέθης ώστε νά φαίνεται καθαρά πώς γιά «‘Αλεξανδρινό γράφει ‘Αλεξανδρινός» καί τίποτα άλλο, μά οί ίδιος ο Παζολίνι ήταν σάν τά αντικείμενα πού σ’ έμποδίζουν νά κλείσεις μία βαλίτσα καί νά ταξιδέψεις. Κι ο κόσμος σήμερα έχει ανάγκη από αντικείμενα πού σ’ έμποδίζουν νά κλείσεις μία βαλίτσα, παρά από βαλίτσες καλά κλεισμένες. Γι’ αυτό όταν ο Παζολίνι δηλώνει «πώς κάθε νέος Ιταλός πού γεννιέται σήμερα στήν ‘Ιταλία είναι κι ένας φασίστας» χαλάει ο κόσμος όταν τό διαβάζουν οί ‘Ιταλοί στήν Μιλανέζικη «Κοριέρε Ντέλλα Σέρα». Κι άλλη μία φορά λέει πώς ο ‘Απόστολος Παύλος είναι μία ύστερική άδελφή, κατώτερη καί άχρηστη μετά τόν Χριστό, τό Βατικανό—ο Πάπας Παύλος, ξεσπαθώνει. Καί κάποτε σέ μία διαμάχη μεταξύ άστυνομικών καί φοιτητών στους δρόμους πηγαίνει μέ τό μέρος τών άστυνομικών φωνάζοντας πώς είναι δημόσιοι υπάλληλοι ταξικά κατώτεροι καί φτωχοί μπροστά στήν πτυχιακή καλοπέραση καί στόν φοιτητικό προβληματισμό τόν δικό τους.

Τήν επομένη τής άγριας δολοφονίας του στό λιμάνι τής ‘Οστιας κανείς δέν θά πιστέψει πώς πραγματικά δολοφονήθηκε από ένα νεαρό 17 χρόνων μετά από συνεντεύξεις καί διαφωνίες. ‘Ετσι ο κύριος πού τόν βρήκε οίκτρα δολοφονημένο, μέ πολυτοπιημένο τό κεφάλι, πηγαίνοντας στήν κυριακάτικη λειτουργία τής Καθολικής εκκλησίας, έδωσε τήν πρώτη είδηση γιά τίς εφημερίδες τής Δευτέρας 3 Νοεμβρίου του 1975, μία καί οί κυριακάτικες εκδόσεις τών εφημερίδων είχαν τελειώσει παγκοσμίως από τά μεσάνυχτα του Σαββάτου 1 Νοεμβρίου. Φυσικά οί πολυσέλιδες εφημερίδες τών πόλεων δέν έχουν χώρο πιά γιά τό μνημόσυνο του Παζολίνι, ούτε έχει καμία σημασία άφου ο ίδιος είναι νεκρός, εξάλλου ο τρόπος πού πέθανε —σεξουαλικό έγκλημα, γράφανε τά πορνόφυλλα— πρέπει νά κρυφτεί καλά από τά εκατομμύρια τών άστών πού καθημερινά, αιώνες τώρα, εκτελούν όλες τίς λειτουργίες τους μέ τήν επιθυμία τής πρωινής αφοδευσης. ‘Αφρικανώ καί ανατολίτη Ιταλό θά μπορούσα νά δνομάσω τόν Παζολίνι. Μέ τά έργα του *Οί Θρύλοι του Καρντέρμπουρν, Χίλιες καί μία Νύχτες, Τό Δεκάμηρο* καί πρώτα τήν *Μήδεια* προσέφερε αναπαράσταση εποχών καί μία φιλοσοφία πού σπάνια συγκίνησε σκοτεινές αίθουσες προβολών σάν ένας πολύχρωμος άλλος Σαρλώ. Μά όλα αυτά όστις τέχνης, σπουδαία φτιαγμένες, καί πού στό κάτω-κάτω εντέλει ήταν μυθικά καί εικονογραφικά εδπεπτες, γιά τά καλοστεκούμενα στομάχια τών χορτα-

‘Ο Παζολίνι με τη μητέρα του (1959)

ομένων άστων, γι’ αυτό έδωσε άμέσως μετά τό, *Σαλό ή Οι 120 μέρες των Σοδόμων*, όπου τό όνειρο τελειώνει. Τό ίδιο φθινόπωρο του 1975 πού τελειώνει τό γύρισμα και άρχίζει μέ παγκόσμιες άπαγορεύσεις νά παίζεται στην Εύρώπη τό έργο Σαλό, δολοφονείται. Αυτό είναι τό ρέκβιμ γι’ αυτό τό μεγάλο παιδί καθώς είναι πιά νεκρό και κανείς δέν ξέρει τί θά έκανε μετά ή ποιά γλώσσα ακόμα πió καινούργια θά έκανε στό σινεμά. ‘Ο Παζολίνι είναι γεγονός πώς διαφέρει από καμιά είκοσαριά σπουδαίους Ιταλούς σκηνοθέτες, μά έντελώς διαφέρει. Προφανώς βαρέθηκε, για νά μήν πώ, σιχάθηκε και τίς μουσελίνες, και τά καταστήματα άντίκας ρωμαϊκής τέχνης, και τόν Πάπα, και τόν Καθολικισμό, και τήν ψευτοευσέβεια στό καθιερωμένο Ιταλικό ταμπού, πού βγαίνει από τούς πρίγκηπες και τούς δόγηδες τών Ιταλικών οίκων, και σκάει σάν ήφαιστείο σέ μία ‘Ιταλία πού μετέπειτα αϊματοκυλιέται καθώς βλέπει στόν καθρέφτη της —άναγεννησιακό— πώς έχει δύο ψεύτικα πρόσωπα νά επιδειξει στόν κόσμο. “Έτσι σάν πίο φανατικός τού Μαρινέττι, πατέρα τού φουτουρισμού, μά καθόλου σάν εκείνον, λέει: Σās επιτρέπω ‘Ιταλοί, μία φορά τό χρόνο νά πηγαίνετε, μ’ ένα μάτσο λουλούδια, μπροστά στην Τζοκόντα σας και από χαρά νά κλαίτε. Ναι, μά προσοχή, μόνο μία φορά τό χρόνο. Δέν είναι ώρα νά μιλήσω για τόν θίασο τού Παζολίνι —πόρνες, λούστρους, μαραγκούς, παραγικούς και δούλους, τυφλούς, καλόγριες

και χαλκοματάδες, αυτά όσοι είδαν τίς ταινίες του τά είδαν πάνω στό πανί τής όθόνης. Για τόν θίασό του μέ τίς σκληρές φωνές, μέ τίς μουσικές από φλογέρες μιλάνε όσοι έννοούν μία μεγάλη φανταστική Δευτέρα Παρουσία. “Ένα ζωγραφικό ‘Ορατόριο, Παζολινικό. ‘Ο ίδιος φαίνεται πώς έμεινε πιστός στό φίλμ τού Μπουουέλ Λός ‘Ολβιδάδος. Οί άνθρωποι πού κάνουν παγκόσμια σινεμά θά πρέπει, φαντάζομαι, νά κατάλαβαν τήν διαφορά τού Παζολινικού έργου, από όλων τών άλλων τό έργο, γιατί δέν κάνει άπλως σινεμά, μά δημιουργεί μία άλλη έντελώς καινούργια κινηματογραφική γλώσσα. Σχεδόν ίσοπεδώνει τήν γνώμη για τόν κινηματογράφο. Φυσικά χώρες πολύ σπουδαίες και οίκονομικοπολιτικοινωνικά εύτυχείς όπως ή Σουηδία, ή Αύστρια, ή ‘Ελβετία —φυσικά— δέν έχουν ανάγκη από Παζολίνι, τόν φοβούνται και τούς τρομάζει. ‘Ο Παζολίνι, νά εξηγηόμεθα, είναι για χώρες πού δέν νιμυθιάζονται και γι’ αυτούς πού αισθάνονται Νέοι, λίγο άνατολίτες, λίγο άφρικανοί νέγροι εύρωπαίοι, γι’ αυτό καταλαβαίνω γιατί δέν άρέσει στους ‘Αμερικανούς ή στους Αύστραλούς. Τά παγκόσμια θύματα τής αισθητικής έχουν άλλου νά πάρουν τή δόση τους στόν κινηματογράφο.

Για τά ποιήματα και τά πεζά τού Παζολίνι δέ θά μιλήσω εγώ. Μόνο λίγους στίχους άκριβης άγάπης παραθέτω. ‘Αργότερα θά είναι καλύτεροι καιροί για τέτοια σοβαρή δουλειά.

‘Ο χωροφύλακας πού σκότωσε τόν Φρεντερίκο Γκαρθία Λόρκα στά χωράφια τής Γρανάδας λέγεται πώς σκούπισε μετά τήν κήνη τού περιστρόφου του, και ειπε: σκότωσα τόν όμοφυλόφιλο ποιητή. Τό ίδιο είχαν πεί και οί ληστές και δολοφόνοι τού άρχαίου ποιητή ‘Ιβκου, στην Κόρινθο. Τό ίδιο ειπε και τό γκαρσόνι πού σκότωσε τόν πατέρα τής αρχαιολογίας Βίνκελμαν, νόμισε πώς καθάρισε, ξεμαγάρισε τήν Ρώμη και έλευθέρωσε τόν Πάπα, στην προηγούμενη είχε παρασημοφορήσει τόν Βίνκελμαν, για τίς άνακαλύψεις του στην Πομπηία, από ένα χυδαίο, άκρως ύποπτο ύποκειμενο πού έμεινε σ’ ένα τρίτης κατηγορίας ξενοδοχείο, μέσα σ’ ένα ακατάστατο δωμάτιο. Τό ίδιο ειπε κι ό Τζουζέπε Πελόζι, 17 χρόνων, επίσημος δολοφόνος τού Παζολίνι, ξημερώνοντας Κυριακή 2 Νοεμβρίου τού 1975, θά έσωζε τή Ρώμη από ένα άγνωστο, περιεργό και χυδαίο ύποκειμενο— τόν Παζολίνι.

‘Ο Παζολίνι γεννήθηκε στις 5 Μαρτίου τού 1922 στην Μπολόνια τής ‘Ιταλίας, κι άλλοι σοβαρότεροι άνθρωποι από μένα ίσως σās πούν άργότερα περισσότερα πράγματα.